

Studier Kritiker och Notiser.

Literär Tidning.

N° 13.

Lördagen den 6 April

1844.

Pædagogik.

(Forts. fr. N° 11.)

3. Om Studentexamen samt Elementarläroverkens brister med anledning af Rector P. G. Boivies betänkande till 1843 års Skolrevision om Studentexamen. Af J. A. Hazelius.

I senare delen af sin skrift uppräknar förf. följande 13 brister, hvilka i hans ögon förorsaka att våra elementarläroverk ej motsvara sitt ändamål och ej uppfylla tidens fordringar på desamma.

- 1:o Undervisningens fördelning uti 2:ne slags skolor, fullkomligt skilda och utan något samband, de för lärd och de för s. k. borgerlig bildning, eller lärdoms- och apologist-skolor.
- 2:o Den lärda skolans delning uti lärdomsskola och Gymnasium.
- 3:o Twänget af de gamla språkens läsning.
- 4:o Den oriktiga ordning, i hvilken läroämnen begynna och fortgå.
- 5:o De slutna årsklasserna och den samtidiga flyttningen.
- 6:o Bristen å fullständigt afslagda kunskapsprof i i hvarje ämne för hvarje klas.
- 7:o Nefad frihet att stå med sina kunskaper uti olika klasser.
- 8:o Olämpligt användande af skolans lärotimmar.
- 9:o Brist på wegelundervisning.
- 10:o Undervisningens bestridande uti lärdomsskolorna af en lärare för hvarje klas, i stället för en lärare uti särskilda ämnen.
- 11:o Skoltuktens försummande.
- 12:o Uraktlåten bildning till medborgerlighet.
- 13:o Bristande bestämdhet uti skolstadgarna och de-

ras tillämpning, samt felande öfverstyrelse af läroverken.

Förf. yttrar vidare: "Öfvanuppräknade 13 punkter äro, såsom mig synes, de förnämsta af elementarläroverkens brister, under hvilka alla öfriga torde kunna hänföras. Jag bör likväl särskilt tillägga bristen å tillräckliga löner och pensioner, för att göra lärarne belättna med sitt mödosamma kall; bristen å tillräckligt stora och glada skolorum, så bidragande till skolstrefnaden och till undervisningens nytta; bristen å gymnastik, detta wigtiga, ungdomens både kropp och sinne bildande medel, hvars saknad wid våra läroverk förtjenade en egen afhandling."

Wid ett närmare öfverwägande af de 13 uppräknade bristerna synes klarligen, att förf. wid dessas uppletande haft sitt Ideal, nya Elementarskolan, ständigt för ögonen, och Nef. will derföre nu, såsom i Nr 11 af denna tidning utlofwades, fästa läsarens uppmärksamhet på denna skola, i det Nef. går att lägga i dagen hwad han har sig bekant om desamma.

Nya Elementarskolan i Stockholm, föreslagen af 1828 års Comité, hvilken redan under September och Oktober månader 1826 war samlad i Stockholm, räknar sin stiftelse från Kongl. Maj:ts nädiga skrifwelser af den 20 Juni och den 18 Juli 1827, men öppnades ej förrän höstterminen 1828. Den invättades för att pröfwa ändamålsenligheten af Amnesläsningsmetoden. Denna method består enligt öfvan nämnde Comitées egen framställning deruti, att undervisningen besörjes liksom efter den ambulatoriska methoden af en lärare för hvarje ämne hela läroverket igenom. Men lärjungarna äro ej bundna wid wisfa flyttningstider, då de pröfwats färdiga i alla ämnen på en gång, och då deras kamrater tillika äro det; utan en hwar kan allena för sig, och blott för ett

enda af de läroämnen, som höra till klassen, begära examen och erhålla flyttning till nästa afdelning, samt få med dessa lärjungar deltaga i fortsättningen o. s. w. hela skolan igenom, ehuru han i andra ämnen qvarstår i lägre afdelning, och i det hela räknas dit, intill des han är färdig med alla dithörande ämnen. Af detta lärosätt blifwer en följd, då läroämnen äro många, att hvarje lärare, för att få tillräckliga timmar för sitt ämne, måste deri undervisa alla klasserna på en gång, och följaktligen begagna för de lägre biträde af de högre klassernas lärjungar, eller i det hela **regelundervisning**.

Nya elementarskolan omfattar allt hwad som wid de andra elementarläroverken är fördeladt emellan Apologisk- och Lärdomskola samt Gymnasium, och är delad i 8 klasser, hvilka äro inrymda i en enda stor sal. Lärjungarnes antal får aldrig öfverstiga 100. Vid skolans öppnande höstterminen 1828 emottogs blott 12 lärjungar, alla i skolans lägsta afdelning, och i den mån desse uppflyttades i högre klasser, intogs flere nybegynnare, och först år 1837 uppnådde skolan det högsta antal, den emottager, eller 100 lärjungar. Lärarnes antal är 8: 1) i Christendom och Wälskrifning; 2) i Geografi och Historia; 3) i Matematik; 4) i Allmän Språklära och Svenska språket; 5) i nyare främmande språk; 6) i gamla främmande språk; 7) i Teckning; 8) i Musik; wid Central-institutet öfwas lärjungarne i Gymnastik.

Hwad undervisningsmetoden särskilt beträffar vilja vi här anföra hwad den anonyme författaren härom yttrar i sin skrift om Svenska Elementarläroverken och deras förbättring (sid. 30 och följ.): "Denna methods hufvudprinciper äro följande: 1) **Ämnesläsning för Lärjungarne eller fri flyttning**, 2) **Öfverläsning på lärorummet**, 3) **Regelundervisning**, 4) **Ämnesläsning för Lärarne** eller ambulatorisk läsning, hwilket drag för drag öfverensstämmer med Herr Hazelti framställning, då man uppsöker hwad som i denna är positivt. Om den ambulatoriska läsningen, som är användbar äfwen i systemet af slutna klasser, hafwa wi redan talat. Af de öfriga är den förnämnda eller **Lärjungarnes Ämnesläsning**, i motsats mot klassläsningen, den förnämsta eller sjelfwa grundprincipen, af hwilken de öfriga med nödvändighet följa.

Wid en granskning af denna method wilje wi först undersöka den verkan, Ämnesläsningen har på **Undervisningen**. När klassernas srankor äro ned-

brutna och skolans hela lärjungepersonal sammanblandad i en enda, ständigt rörlig massa, kan icke mera någon undervisning i detta ords egentliga mening ega rum. Lärarens werksamhet inkränker sig då till att, under läsningen, beswara frågor, och när ett wist större pensum blifwit läst, med Lärjungen anställa en examen för att utröna, om han "kan" det. För det egentligen lefwande och lifwande i undervisningen, eller Lärarens direkta muntliga meddelelse finnes här intet rum. Läraren kan icke gemensamt med Lärjungen förarbeta det ämne, denne inhemtar, icke genom utwidgande frågor wäcka hans tanke till werksamhet, genom samtal gifwa gossen ledning, tills han slutligen lifasom af sig sjelf finner det rätta, genom tillämpningar sammansmälta det nya med det förut inlärd, och sålunda gifwa liflighet, styrka, omfattning åt hans själskraft.

Men just deri består undervisningens stora hemlighet, att lärjungens slumrande eller ännu ofästra tankkraft å ena sidan skall sjelf bemäktiga sig kunskapen, å den andra sidan icke förmår detta, utan att wäckas eller ledas af Lärarens mognade kraft. Den sednares werksamhet, framträdande på samma gång som den förres, är således för en rätt undervisning oundgänglig. Der båda mötas, der tänder sig den sanningens gnista, som skall sprida ljus i lärjungens själ. Så wäcks lif i kunskap och hwad som af detta lif uppkommer, kunskapens förmåga att af egen kraft utwidga sig och tillwäxa.

Ett sådant gemensamt arbete blir omöjligt, då Läraren är omgifwen af ett eller tvåhundra för sig sjelf läsande Lärjungar, stadda på skolans alla olika bildningsstadier. Tiden tillåter honom icke att meddela undervisning åt hwar och en af dem särskildt och lärjungarne kunna icke gemensamt deltaga i någon sådan, då de icke äro indelade i klasser, af hvilka hwar och en har ungefär samma bildningsgrad. Hwad gör således Läraren? — Han besvarar lärjungarnes frågor. Lärjungen blir således här den primitiva, den ledande, och Läraren den som ledes, i stället för att förhållandet borde vara omvändt. Man förutsätter då, att lärjungen skulle sjelf kunna inse, hwarest en tillämpning, en jemförelse, en utwidgning af läroboken bör ega rum. Hwad han kommer att begära, blifwer wäl endast då och då en upplysning och äfwen en sådan lärer han snart icke mer komma att äfka, så framt han endast till nödtorft förstår hwad han läser. Icke heller kan genom beswa-

randet af en enstaka fråga samma fördel winnas som genom en sammanhängande förklaring, hwilken sprider ljus öfwer hela ämnet. Och desutom, huru många frågor hinna göras och beswaras för hwarje lärjunge på en lektion af två timmar eller 120 minuter för t. ex. 100 lärjungar? Ett helt annat förhållande eger rum i öfriga skolor; ty om i dessa också endast en lärjunge i sänder talar med läraren, så afhöra alla de öfrige dennes förklaring och blifwa således lika delaktige af hans undervisning.

På detta sätt stillas wid skoltimmens slut lärare och lärjungar från hwarandra, utan att hafwa varit i någon annan beröring, än att de wistats i samma rum, och att den förre någon gång beswarat en fråga eller på sin höjd bland hundrade lärjungar förhört en eller annan enstaka lexa. På samma sätt återse de hwarandra dagligen. Slutligen, när ett längre pensum blifwit af lärjungen genomgånet, anställer läraren med honom ett förhör. Men wid detta tillfälle, som återkommer kanske en gång i månaden, kanske en gång om året, och då omfattar en större del af läroämnet, lärar icke blifwa tid till någon förklaring. Läraren kan endast hinna uttröna, huruvida lärjungen verkligen öfwerläst sitt pensum. Det blifwer i sanning swårt att inse, huru den, som undervisar enligt denna method, kan komma i tillfälle att förtjena det dyrbara namnet lärare, då han i sjelfwa werket är endast lerikon och examinerator.

Sälunda i saknad af undervisningens kraftigaste och egentligen lifwande moment, hvad erhåller en lärjunge efter denna method till ersättning? **Kursen.** Sjelfwa namnet, som i stället för ordet lärobok blott wid användandet af denna method förekommer, är betydelsefullt, ty blotta genomlöpandet och fasthållandet af ett wist pensum synes här göra nog. Kursen är här hufwudsak, läraren bisak, såsom Herr Hazelius (sid. 28) yttrar: "Jag kan icke föreställa mig, att undervisningen till sin grund är eller bör vara någon annan för åttaåringen, än för adertonåringen: förtydligande af läroboken, der det behöfwes, och förhör." Men än mer, kursen skall äfwen ersätta läraren, hwilken egentligen endast då war behöflig, när läroböcker icke funnos.

Och likwäl är kunskapen, ännu som förr, något lefwande; lärjungens själ, som skall emottaga den, är äfwen en lefwande organism, som icke allenast är efter olika individualiteter med de mest mångartade förmögenheter utrustad, utan äfwen af olika lefnads-

förhållanden blifwit införd i oändligt werlande kunskapsföremål. Dersöre måste det äfwen vara en lefwande kraft: lärarens insigt och omdöme, som skall lämpa den ena till den andra och göra kunskapen för den lärande rätt fruktbar. Han gör i sitt muntliga föredrag afseende på lärjungarnes olika anlag och förstår att göra kunskapen nyttig för dem alla. Men detta kan icke ske, der undervisningen icke är muntlig. Kursen kan icke vara så inrättad, att han lämpar sig efter lärjungarnes tusensaldigt stiftande själsförmögenheter och hwarfen blir för kort eller för widlyftig, för tydlig eller för mörk för någon. Blott med ett enda villkor skulle detta kunna åstadkommas: om det funnes en serfildt kurs för hwardenda barn, som skall undervisas. — Men det är märkligt, att just de olägenheter, hwilka man genom denna method söker undwika, dem möter man på ett annat håll och träffar dem då under en långt farligare skepnad. Man fruktat t. ex. "en mekanisk stel enhet," och detta oaktadt påtrugar man alla lärjungar, bland hwilka icke två hafwa lika anlag, kunskapen stöpt i en och samma form; man tillkännager som sitt systemål att lemna individualiteten fritt lopp och man lemnar en undervisning, som är för alla tillskuren efter samma mått. Skälet kan ej vara något annat än det, att det egentliga lefwande begreppet om undervisning här saknas. Man anser kunskapen såsom ett dödt ting, hwilket kan behandlas såsom hwarje annat yttre föremål, men ej såsom en lefwande kraft, hwilken måste med själens förmögenheter införlifwas.

Ett annat skäl, hwarför en kurs aldrig kan utvätta detsamma som en lärare, ligger i undervisningsämnenas natur. Ett ämne kan hafwa twenne delar, hwilka hwar för sig läsas, men måste tillsammans inföwas, för att kunna utgöra verklig kunskap. Så inhemtas t. ex. ett språk dels genom explikation, dels genom inlärande af dess grammatik. Men hufwudsaken är just grammatikens tillämpning på explikationen, eller hvad man kallar resolution och uttagande af meningars konstruktion. Först derigenom blir explikationen säker och grammatiken lefwande. Den, som nu läser sin kurs i explikationen och sin kurs i grammatiken, kan wäl känna hwardera serfildt; men det händer lätt, att han icke kan tillämpa den ena till den andra. — Historien upplyses och riktas beständigt af Geografiens, Kronologiens, Genealogiens hjelpmedel; ett beständigt tillämpande af dessa wetenskaper på detsamma måste således ega rum. Äfwen derwid behöf-

wes en lärares muntliga förklaring af hwarje läst stycke. Bemödar man sig äfwen att i kursen inlägga allt sådant, så är likwäl tydligt, att hwar som wid lärarens muntliga undervisning war en för tillfället gjord lefwande tillämpning, i kursen förwandlar sig till en död bokstaf som skall utantill inläras, och dermed är just det wäsentliga af tankens öfning förswunnet. — Mest kännbart framträder likwäl bristen på lärarens muntliga framställning wid undervisningen i Kristendomen. Huru skola des heliga läror kunna hibringas, så att de blifwa fruktbärande för hjerta och lefwerne, genom en method, som icke tillständer någon direkt och fortgående meddelelse från lärare till lärjunge? Trånge icke den förres ord intill barnets innersta och gör läran lefwande ej allenast för des förstånd, utan äfwen för des hjerta, sålunda förenande uppbyggelse med undervisning, så lærer ingen verklig winst wara att förwänta af det bästa, skolan eger att gifwa, af Religionsundervisningen. Inhemtab endast utur "Lärobok" och denna genom frågor "förtydligad," kommer den wäl att förwaras i minnet, men blifwer swärligen rätt uppfattad af förståndet och ännu mindre lifgifwande för hjertat.

Till inhemtande af ett wißt mått kunskaper syster således denna method, men icke till verklig bildning. Än mindre röjer den någon wård om själsförmögenheternas utveckling. Lärjungen skall mekaniskt ur en bok tillegna sig sin kunskap; des inhemtande sker utan medverkan af läraren, hwilken derwid kunde gifwa att på lärjungarnes olika natursgåfwor och lemna åt hwar och en den omsorg, han behöfwer. Men just i denna omsorg är det, som uppfostran på undervisningens fält wisar sig werksam. Minnesläsningen lemna intet rum för en sådan uppfostran.

Deremot anföres som en fördel den sjelfwerksamhet i hwilken lärjungarne här försättas. Lärjungen förhåller sig, säger man, i våra wanliga skolor endast passivt och mottager kunskaperna lifsom färdiga af sin lärare; här framtäder han såsom aktiv, och är sjelf den, som genom sitt arbete tillegnar sig sin kunskap. Huru litet passiv lärjungen är wid undervisningen i en klass, hafwa wi redan wisat. Här återstår att undersöka, om det är det sanna begreppet om sjelfwerksamhet, som i denna method tillämpas. Öfwerläsningen af kursen kallas här sjelfwerksamhet. Denna består således egentligen deri, att lärjungen, ehuru ung han må wara, lemnas på egen hand med

sin bok, för att derur winna sin kunskap. Men i sjelfwa werket synes ingenting mera passivt kunna finnas, än att mekaniskt tillegna sig bokstafwen af en lärobok. Förtjenar detta namn af sjelfwerksamhet, så uppmuntras denna lika mycket af hwar och en privatlärare, som med asseende på besparing af egen tid sköter sitt fall. Man plägar likwäl icke berömma en sådan, då han föresätter barnet en lera, som räcker flere dagar eller veckor, för att sjelf endast då och då beswara en fråga, och slutligen, när lärjungen tror sig kunna ett wißt antal sidor, förhöra. Denna behandling förutsätter, att lärjungens själsförmåga skulle wara redan fullmyndig och i stånd att af egen kraft utbilda sig. Men detta kan först wäntas hos den till mognare är komne lärjungen, hwilken blifwit genom en sorgfällig wård dertill beredd. Gör man anspråk på samma förmåga hos den begynnande skolegossen, så kan följden icke blifwa någon annan än den, att endast öfwerlägsna hufwuden som kunna hjälpa sig sjelfwa, och i grunden äro oberoende af hwarje method, förmå gå framåt; de medelmåttiga eller de, hos hwilka minnet är mindre lifligt, blifwa stående på samma punkt och gå miste om undervisningens fördelar. Detta stämmer illa öfwerens med den wällwilliga omsorg, skolan är skyldig hwar och en af sina lärjungar.

Äfwen den fördel, som säges ligga deri, att lärjungarne fortskrida genom skolan, oberoende af hwarandra, eller i den fria flyttningen, synes wara af en ganfka twetydig beskaffenhet. Nyttan säges uppfomma af den täflan, som genom den fria flyttningen wädes. Men denna täflan drifwer endast till ett hastigare inhemtande af läroboken för dem, som hafwa lättare fattningsgåfwa, och motwerkar således undervisningens egentliga ändamål, som är, att det lästa må bearbetas och smäktas. Wid undervisningen i en klass saknas ingalunda täflan. Men denna täflan föregår under mottagande af lärarens undervisning, och han kan således leda den på de föremål, som han sjelf finner lämpligast, ware sig uppfattning eller tillämpning eller klart uttryck af det lästa. I den fria flyttningens system blir äregirigheten det motiw, som förnämligast manar lärjungen till studier. Derigenom uppkommer lätt ett oroligt begär efter utmärkelse, som måste medföra menliga följder och ingalunda är gynnande för den kärlek till kunskapen, som wårderar des sa för deras egen skuld. Den rika undervisning, som winnes genom kunskapens emottagande gemensamt

med kamrater, och den offentlighetens atmosfär, som är lärarens sanna lust och lärjungens starkaste bildningsmedel, går äfwen förlorad wid den fria flyttningen.

En mindre synes den omständighet, att lärjungarne kunna fortskrida särskildt i olika ämnen, wara förknippad med högst wäsentliga olägenheter. Om en gosse i de år, då skolundervisning ännu är för honom nödwändig, drifwer ett ämne företrädeswis framför de öfriga, så förtryckes den harmoniska utbildning af hans själskraster, som är den förberedande undervisningens mål. Det är af samma skäl, som man wid gymnastiken undwiker att ensidigt utveckla t. ex. armarnes eller bröstets muskler, emedan dessa organer då skulle få en öfverwigt, som icke wore nyttig hwarfen för dem eller för det hela. Likafå måste äfwen själens utbildning ske genom en samtidig utveckling af desj särskildta anlag. Man har wäl sökt förekomma de största olägenheterna här af genom det stadgande, att en lärjunge icke skall anses flyttad till högre klass, förr än han fullständigt genomgått alla ämnen i den lägre. Men detta närmande till klass-systemet undandrödjer icke olägenheten, ty så snart en gosse tagit examen i ett ämne, flyttas han i detta till högre klass och måste, så länge han läser på alla de följande, besinna sig i tvenne, någon gång till och med i trenne klasser i olika ämnen. Om således ett eller halftannat år antages såsom den tid, hwilken i allmänhet behöfwes för genomgåendet af en klass, så kan han, äfwen med denna inskränkning, i det ena ämnet wara 3 till 4 år framför den utbildning, som anses deremot swarande i den andra. Herr Hazelius säger sig wisseligen (p. 73) kunna utan swärighet wisa, att den latinska författaren, den "portion" grekiska samt den del af arithmetik, o. s. w. hwilka äro förefrisna i en klass, "icke stå eller någonsin kunna ställas i ett oskiljaktigt sammanhang med hwarandra." Mot denna försäkran strider likwäl den bepröfwade sanningen, att hwarje grad af swärighet i ett studium står i ett wigt förhållande till styrkan af den själskraft, det påkallar och utvecklar, samt att tankeförmågan, till sitt wäsende en, måste för hwarje utvecklingsstep likformigt öfwas i sina särskildta yttringar. Men wi afhålle oss från en widlyftigare bewisning och wilje endast nämna, hwilka äsigter i detta ämne bysas af en auktoritet, wanligen icke ringa aktad af dem, som behandla frågor rörande undervisningen, eller det Preussiska Ministerium för undervisnings-

ärender. I samma reskript, som wi redan anført, yttras nemligen: "För att, waktadt läroämnenas mångfald wid Gymnasierna *), tillwägabringa nödig enhet i undervisning och method, åstadkomma en, så mycket som möjligt, harmonisk (gleichmässige) utbildning af lärjungarnes anlag och äfwen hos dem sjelfwa wäcka en sann känsla och en klar åskådning af det lefwande band, som förenar alla läroämnen, har ministeriet redan längesedan anbefallt **Klass-systemet** och klassordnariet för alla Gymnasier."

I nödwändigt sammanhang med Amnesläsningen står: **Öfwerläsningen på lärorummet och Regelundervisningen**. Så snart man upphäfst klassen och med den, lärarens direkta undervisning, återstår för lärjungen ingenting annat att göra på lärorummet, än att läsa öfwer, med tillgång till att erhålla en och annan upplysning af läraren. Förhöret åter företages enskildt med hwar och en, och på andra timmar än dem som tillhöra lektionerna. Det rätta förhållandet synes här hafwa blifwit helt och hållet omwändt. Öfwerläsning bör lärjungen företaga hemma hos sig, i stillhet och ensamhet, icke i sällskap af skolans alla lärjungar. Förhöras åter bör han tillsammans med andra; kamraterna böra derwid, efter olika anlag, upplysa hwarandra och i läsningen ega ett gemensamt lif. Wi hänwisa i detta afseende till hwad wi redan förut anført (sid. 6 och 9.)

Hwad werelundervisningen beträffar, synas andra länders mest aktade skolmän wara ense derom, att den kan wara gagnelig, då fråga är om att bibringa de första elementerna eller rent mekaniska färdigheter, men deremot är alldeles oanvändbar för den högre undervisningen. Wi låne af en bland dessa (Professör Schumacher, Rektor wid Katedralskolan i Schleswig) följande framställning. "Denna läromethod är ett förträffligt hjelpmedel, så snart den icke träder utom sina gränser, utan inskränker sig till mekaniska färdigheter och blott minnes-saker. Så använd besparar den tid både för lärare och lärjungar. Den sparar äfwen kostnader för samhället, der den användes och är ganska wälgörande för alla folkskolor, uti hwilka finnas ett större antal barn af så olika utveckling och kunskaper, att de icke af en lärare kunna på en gång undervisas, annorlunda än genom indelning i många olika klasser. Men lika öfwerflö-

*) Som bekant är, innefattas under denna benämning i Preussen äfwen hwad som hos oss kallas Lärdomsskola.

dig är den å andra sidan i hvarje skola, hwarest antalet af lärjungar är så ringa, att läraren beqvämt kan öfwerse och sysselsätta dem. Annu mera **obehöflig** är den i en skola, der så många klasser med serskildta lärare äro inrättade, att de gemensamt underwisade barnen stå ungefärligen på en lika punkt af utveckling och kunskaper. Men till och med **förderflig** skulle denna method wara, äfwen i folkskolor, om allt, om hvarje utveckling af barnens själsförmögenheter skulle inpressas i denna form, och derigenom det högre i undervisningen liksom dödas: **förderflig i hvarje högre läroanstalt**, der en wetenskaplig anda, der sjelstänkande, der bildning af eget omdöme och smak, der den rena, högre, menliga utvecklingen allena utgör inrättningens ändamål. Ty der anden är lefwande, der får bokstafwen icke döda: inom den högre andliga frihetens område får mekanismen icke slå krafternas rörelse i förlamande fjettrar." Gränssorna för werelundervisningens användbarhet äro här så klart och grundligt angifna, att intet derwid är att tillägga."

(Fortsättning.)

Akademiska Underrättelser:

Till Consistorium Academicum i Lund.

Wälwördigste Doktor, Biskop, Profansler, Kommandör af Kongl. Nordstjerne-Orden, Riddare af Konung Carl XIII:s Orden, så och Magnifice Rector samt Consistorii Academicici Ledamöter! Då Jag nu får underrätta Consistorium Academicum, att Jag ej längre kan fortfara med den befattning Jag såsom Lunds Akademis Kansler under nära Tjugo år innehafst, förklarar Jag Eder Min tacksamhet för det nitiska biträde, som J under denna långa tidrymd lemnat Mig. Jag väntar af den känsla, som lifwar Eder för Ebert fall, att J, med förenade krafter, fortfarande wården ungdomens så wäl moraliska som wetenskapliga utveckling; ty Fosterlandets framtida wälgång beror af de frön, som nedläggas i det uppvärande släktets hjertan. Twislen aldrig på det warma deltagande, hwarmed Jag skall omfatta Edra bemödanden, och emottagen försäkran om den synnerliga wälwilja, hwarmed Jag förblifwer Eder

Wäl bewägen
OSCAR.

Stockholm de 23 Mars 1844.

Ad. Alexanderson.

Till Lunds Academis Pro-Canzler, Biskopen m. m. Doctor Fare.

OSCAR med Guds Nåde, Sweriges, Noriges, Göttes och Wendes Konung.

Wår ynnest och Nådiga benägenhet med Gud Allsmächtig, Troman, Doctor, Biskop, Pro-Canzler,

Commendeur af Wår Nordstjerne-Orden, Riddare af Konung Carl XIII:s Orden! Sedan Wi beslutat icke längre fortfara med Canzlers-befattningen wid Lunds Universitet, så wele Wi at Eder hafwa i Näder uppdragit att tills widare wid nämnde Universitet handlägga sådana Akademiska ärenden, tillhörande Canzlers-Embetet, hwilka äro af den beskaffenhet att fordra skyndsammare åtgärd och handläggning. Wi befalle Eder Gud Allsmächtig Nädelligen. Stockholms Slott den 23 Mars 1844.

OSCAR.

E. J. Seurlin.

= Fredagen den 29 Mars installerades den nye Professon i Dogmatik och Moral, Doktor **Henrik Reuterhahl** med wanliga ceremonier i sitt embete; hans inträdes-föreläsning handlade om den närwarande tidens förhållande till christendomen och christendomens wetenskap, theologien.

= Af de sökande till Philosophiæ Practicæ professionen, hwartill specimenstid varit utsatt att sluta med Mars månad, har endast Docenten **J. E. Nies** styrkt sin kompetens genom dertför afslagt specimen (de vi atque indole Ethicæ Platonis), som den 30 Mars förswarades.

= Till talare wid förestående parentation öfwer afsidne Konungen ha å Consistorii Academicici wågnar blifwit utsedde Professorerna **Brunius** och **Reuterhahl**; å de yngres wågnar Docenten **Melin**. — Wid den högtidlighet som kommer att firas i anledning af Hans Maj:t Konung Oscar den 1:stes uppstigande på thronen har talarefallet blifwit uppdragit åt Professorerna **Ek** och **Hagberg**, å Consistorii wågnar, och åt Docenten **Tollin** å de yngres.

= Kongl. Maj:t har under den 2 siffl. Febr. meddelat Studer. A. Landtmanson åldersdispens för Kameral-examens afläggande.

= Kongl. Maj:t har under den 9 Febr. åt Juris Adjuncten **J. Lundell** meddelat Jus superioris ca-thedra.

= Theologiae Adjuncten, utnämnde Kyrkoherden i Håslöf, Prosten **Joh. Pettersson** har under den 9 siffl. Mars blifwit befriad ifrån skyldigheten att widare föreläsa här wid Akademien.

= At Pharmaciae och Chemiae Adjuncten wid Carolinska Institutet **Dr. N. J. Berlin** har af Akademiens Reserwofond blifwit anslagne 300 R:dr B:co, såsom ersättning för de kostnader han haft för de af **H. K. S. Cancelleren** honom lemnade uppdrag med hänseende till inredandet af härwarande nya Chemiska Laboratorium.

Notiser:

Franska Akademiens länstolar. Man bygger för närvarande nio sessions-salar för Institutet, och en af swärigheterna i den nya byggnadsplanen, hvilken öfverhufvud har många sådana, är den, att franska akademien för sina wansliga sessioner will hafwa en egen sal, i stället att såsom hittills begagna den gemensamma. Orsaken till denna önskan är, att den må kunna hafwa sina egna länstolar, på hwilkas ryggar en hvars hitillsvarande innehafware kunde blifwa uppskrifna med gyldene bokstäfwer. Bland de fem akademier, som bilda Institutet, har blott den franska bibehållit detta bruk af individuella länstolar, och då den har nästan ingenting att göra, så är det naturligt nog, att den sätter sig wid dylika grannlåter. När en af de fyrtio medlemmarna dör, så heter det: den länstol som N. N. innehade är vakant, och innan hans efterträdare är berättigad att intaga den, måste han hålla ett offentligt öfwer sin föregångare, något som merändels är pikant nog, emedan döden ofta på höft kastar sina tärningar. Detta tal är ett stort kapitalstycke för Parisarne, och nyfikenheten som det väcker, är, tror jag, hufvudsaken, hwarföre publiken ställer franska akademien öfwer de andra, i hwilka den nya ledamoten stilltågande under en wanlig session intager sin plats. När man här i samtal hör nämnas om en medlem af akademien, så menas alltid franska akademien, i fråga om de öfriga säger man antingen i allmänhet "medlem af Institutet," eller af Académie des sciences, des inscriptions o. s. w. Den stora mängden känner blott en akademi, och just den, som uträttar minst (med undantag af akademien för de sköna konsterna) och blott hwarje femtionde är utgifwer en utplaga af sin ordbok. Hennes popularitet hänger till och med till största delen just derpå att hon ingenting har att göra, ty om hon hade ett positift arbete, om hon t. ex. hade öfwertagit att fortsätta franska litteraturens historia, som Benediktinerna påbörjade, i stället att öfwerlåta den åt Académie des inscriptions, om hon, såsom man kunde wänta af henne, bearbetade en kritisk historia öfwer franska språket, kortligen om hon hade författ sig ett lärdt ändamål, så måste hon upptaga lärde ex professo, historiker, filologer o. s. w., under det hon nu tillägnar sig alla genom politiken eller den sköna litteraturen berömda personer, hwilkas namn naturligtwis äro för publiken befantare än de blott och bari lärde; Chateaubriand, Pasquier, Molé, Scribe, Victor Hugo o. s. w. äro för publiken stora namn, ehuru de för en akademi, som hade arbeten för sig, skulle wara alldeles obrukbara. Såsom lärde korporation förfelar hon derföre alldeles sitt ändamål, men hon är dock icke utan nytta, i det den slägs öfwertro, som är fästad wid henne, tjenar till att gifwa litteraturen härstädes en ställning, som den annars icke hade, i det ingen i Frankrike står så högt, att det icke smickrar honom att blifwa upptagen i henne. Hon är derföre ett föremål för äregirighet hos en hwar, som skrifer för den stora publiken, och följden är ostridigt den, att mången respekterar sig sjelf och sina läsare mera än han skulle göra, om han icke fruktade att för sig tillfänga akademiens dörr. På språket har hon för närvarande endast ringa inslytande, ehuru hennes ordbok är en beständig protestation emot införandet af nya ord;

hon sysselsätter sig icke mer med grammatiska diskussioner såsom på den tid hon inrättades, då hon grammatiskt fastställde språket och öfwade ett i det hela ganska hellsamt inslytande derpå, ty fransiskan har henne att tacka framför allt för den klarhet, som utmärker densamma framför de öfriga nyare språken. Warbarismen har wäl nu insmugit sig icke blott i orden, utan ännu mer i wändningarne och det grammatiska bruket, namneligen genom journalerna, men det gamla bruket står dock såsom regel fast, till hwilket hwarje god skriftställare följer att så mycket som möjligt återkomma. För närvarande bildar sig ett sällskap akademiker och andra, hwilket företager sig att skrifa "Akademiens länstolars historia," något som att döma efter de namn man hör nämnas tör förete en ganska pikant historia om fransyska litteraturen sedan tvenne århundraden tillbaka. (Ett bref från Paris i Das Ausland f. d. 30 siffl. Januari.)

Köpenhamn d. 31 Mars. Ved den over Thorsvaldsens Lig d. 26 dennes foretagne Obduction fandtes følgende: Hjerten var i det Hele taget sund; Hjertet noget forförrret, og Klapperne fra Hjertet til den store Pulsaaere (Aorta) fortynkede og paa flere Steder gjenembrudte. Hjertets Hovedpulsaaere (Arteria coronaria) paa enkelte Steder forbenet, og en sygelig (atheromathøs) Masse udraadt i dens Hulhed. Den store Pulsaaere (Aorta) paa flere Steder forbenet og dens indvendige Hinde hist og her gjenembrudt af de affatte Beenlameller. Den nederste Deel af højre Lunge forandret til en blødd, milklignende Masse. Mellem den tilhørende (nederste, yderste) Deel af samme Lunges Lungesæl og den nedenunder værende del af Mellemgulvet fandtes en luftet Sæk af en lille Haands Størrelse, indeholdende en deel halvindtørret og af Forbeninger omgivet purulent Masse. Underlivets Organer vare i det Hele taget sunde. En rigelig Fedtaffætning bekrædte de fleste indvendige Organer, navnlig og saa Hjertet og Hjerteposen. Fontanelterne paa Venene saaes tørre; Saaret paa højre Skinnebeen omgivet af forhærdet Celleræv. Døden synes altsaa at være udgaaet fra Brykset, navnlig fra Hjertet, hvis organiske Sygdomme ofte medføre en, som i dette Tilfælde, pludselig Standsning af Livet. (Jædrelandet.)

= I går skedde med en høgtidlighed lika owanlig som wärdig den store mannen, Thorsvaldsens fordfästning i Brue kyrka, hwilken han under sin lifstid så herrligt smyckat. Hela hufvudstaden hade beredt sig att deltaga i den nationala sorgfesten; alla göromål woro för dagen inställda, alla handtverkare höllo hwilodag, börsern war stängd, embetswerf och skolor hade fridag. Efter ett af Professor Clausen hållet kort tal afgick processjonen från Charlottenborg kl. 12½, anförd af S. R. S. Kronprinsan såsom Konst-Akademiens Präses; tillfäst bars af 40 konstnärer; på des lof höjde sig ur ett rikt blomster-ornament Thorsvaldsens af honom sjelf utförda porträttstatyett — föreställande honom med meffeln i hand följande sig på hoppets gudomlighet —; en af kranarne war bunden af S. M. Drottningen, en annan af silfwerblommor lemnad från flera skolors elever; äfwenledes sågs der emellan en gren af friff palm och

lager den meffel, som i konstmåsterns hand blifwit ett så mäktigt scepter. Under wägen stöto sig till tåget en mängd korporationer, dels representerade af deputationer, dels en masse, deribland 800 studenter och samliga handtverkslagen till ett antal af 4—5000 personer, hwardera med sina storbehängda fanor framför sig. Öfverallt der processjonen drog fram woro gator och hus tätt uppfyllda med till större delen sorgklädda menniskor, på några ställen woro till och med taken betäckta med åskådare; wägen war beströdd med grönt och från åtfälliga hus nedkastades blomster på kistan. På lämpliga afstånd woro i det ofantliga tåget fördelade musikbärer, hwilka spelade sorgmarscher, och från kyrktornen ljudde koraler, ackompanjerade af basuner. Klockan 2½ ankom tåget till Tru kyrka, utanför hwilken studenterna bildade spalter; kyrkan war upplyst af ljuskronor och kandelaberer, och behängd med svart kläde, från hwilken bakgrund de hwita statyerna framstodo med en imponant klarhet; och denna högtidliga allvarsfulla decoration, i förening med den gripande sorgmarsch, hwarmed Hartmanns orgel, understödd af basuner, mottog processjonen gjorde ett intryck i så stor stil, att ingen af de närwarande någonsin skall glömma det. Wid kyrkans ingång stöt sig konungen till tåget och intog sedan sin plats midt i församlingen wid sidan af Drottningen, Kronprinsessan och flera andra af konungahusets medlemmar. Sedan Hartmanns herrliga sorgmarsch förstummad, affjöngo Kongl. teaterns sångare och sångerskor en kantat af Dehlenschläger till musik af kapellmästare Gläser. Derefter höll Stiftsprofet Tryde liktalet. Slutligen affjöng student-sångföreningen en sång af Andersen till en högt karakteristisk och effektiv melodi af Hartmann. Efter slutad högtidlighet stod kyrkan det öfriga af dagen öppen för publiken.

Liket kommer att bisättas i ett kapell i Holmens kyrka — i hwilken Thorwaldsen blifwit döpt och konfirmerad — tills det kan flyttas dit, der hans lefnads bedrifter i stor och ewig marmorfrist skola blifwa bewarade för alla kommande tider. Det är nemligen Thorwaldsens bestämde och ofta uttalade önskan, att hans jordiska qwarleswor skulle hwila midt ibland de rika minnesmärkena af hans werksamhet här på jorden; det är midt på hans museums gård, wid foten af Kristussalen, som Bindesböll dertill har utfett en plats, på hwilken det kolossala marmorlejon som finnes i Thorwaldsens atelier, kommer att för efterwerlden utwisa hwar den store mästaren är jordad.

(Efter Fædrelandet.)

= Fædrelandet innehåller följande reflexioner: Thorwaldsen er saaledes bortreuen midt i hans fuldeste Arbeidskraft, og de, der stode ham nær, ville kunne bevidne, at han maaskee aldrig för har været saa fuld af store, vidtudsende Planer og herlige Ideer. Og dog er der noget saa Trøstende og Dølbættende i, at see ham, ligesom bortreuen af Skyerne, smerteløs og klageløs, i sitt Genies fulde Glæde, at vandre ind i den ewige Fred — til den himmelske Juleglæde, hvis Glorie alt her paa Jorden omsiraalede hans hæderkronede Tindning, at vi ikke kunde føle nogen stor Sorg over, at han ikke fik udført, hvad der endnu spirede i hans ewigunge Sind. Han har i Sandhed gjort nok, og det burde sig ham at ende sit Livs

stolte Seiersgang med opløstet Pand og udtømt Sjælerigdom. Kun i een Henseende synes hans Død os — hvis man ikke vil optage dette Ord i nogen formastelig Betydning — for tidlig. Alt i det tilstundende Efteraar vil hans Museum være saa vidt fulden, at det vil kunne indviés; der ventede ham en Fæst, saa udsigelig rig og yndig, at af Verdens Triumphtog maatte have blegnet ved Siden af denne Dags rene herlige Glæde. Det blev ikke hans Lod at skulle opleve denne Dag. De Konstnere, der længtes efter Baarens første Svale, for med den at drage ind i Museet og fuldføre den paa saa aandsfuld Maade begyndte Decoration, hvor der ventede dem den sjældne Lykke af en virkelig konstnerisk Frihed under en ægte konstnerisk og kammeratlig Ledelse, — de ville ogsaa nu kunne gjøre deres Gjerning; men den bedste Glæde, Thorwaldsens kjerlige og deltagende Dø, hans Raad og hans Roes — den ville de komme til at savne. Og naar Bærket bliver færdigt, naar Kristus og Apostlene, naar det hele corte celeste af Guder og Heroer skulle holde deres Indtog i dette smukke, livslyse Tempel, da vil hele Danmark bitterligen savne ham — den store ewiguforglemmelige Mester. Men bliver det end ingen glædefraalende Seiersfest: uden dyb og skjøn Betydning vil den ikke blive.*)

= Enligt ett i December 1838 upprättadt testamente, sedermera närmare bestämdt genom en i Jan. 1843 tillkommen kodex, tillfaller hela Thorwaldsens qwarlätenskap, med få undantag, hans museum. Af denna qwarlätenskap äro en betydlig del konstfakter ännu qwar i Rom, äfwen som hans efterlemnade kontanta förmögenhet till större delen innesät sammanhåddes hos bankhuset Torlonia. Alla konstfakerna skola upp tagas i museet, och allt öfrigt förwandlas i pengar och läggas till museets fond, hvars räntor skola användas till fördel för danska konstnärer i ändamål att befördra de sköna konsterna i Danmark och rikta museet med de sålunda af dem utförda arbeten. Begynnelsen till nyssnämnda fond är redan under Thorwaldsens lifstid gjord med det kapital af 25000 Rbd., som han för ett par år sedan skänkt museet. Executores testamenti äro Conferensraad Collin, Justitsraad Thiele samt Professo rerne Clausen, Schouw och Bissen.

Paris. Nyss har utkommit 2:dra bandet af: "Histoire des états européens depuis le congrés de Vienne, par le Vicomte de Beaumont-Vassy," innehållande Sveriges, Norr- ges, Danmarks och Preussens nyare historia. Det är samme författare som förut skrifwit: "Les Suédois depuis Charles XII" (2 band, 2 uppl.) och en biografi öfwer Swedenborg.

*) Wid samma tillfälle kommer nemligen den afslidnes flyttning till sin oswannämnda graf att förfäggas.

N:r 14 af denna Tidning, utgiswes Lördagen d. 20 April.

Lund, tryckt uti Berlingska Boktryckeriet, 1844.

